

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

**Förhållandet med Bergshandteringen
år 1854.**

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Vid afgifvandet af den underdåniga Berättelse, som, angående Svenska Bergverksrörelsen under år 1854, Bergs-Collegium nu går att till Eders Kongl. Majt öfverlemna, torde, till en början, följande allmänna öfversigt af Bergshandteringsens under året vunne hufvudsakligaste resultat, med hvad mera dit närmast hörer, här böra i korthet omförmas.

Vidkommande sålunda först jernhandteringen i allmänhet, så har under ifrågasvarande år *Tackjerns-tillverkningen*, som på vanligt sätt bedrifven uppgått till 749,253 *Skz*, väl endast med 2,000 *Skz* öfverstigit den, som egde rum under året näst förut; men deremot har, på sätt Artikeln om tackjerns-blåsningen närmare utvisar, det fördelaktiga resultat dervid visat sig, att tackjerns-produktionen per dygn, som äfven förut småningom ökats, under året 1854 öfverhufvud beräknad, i den mån stigit, att densamma med icke mindre än 2 *Skz* öfverskjutit den som för året 1853 finnes antecknad, och hvilken förhöjning är så stor, att den i det närmaste uppgår emot den tillväxt af produktionen per dygn, som tillföre endast på ett helt qvinnium kunnat ernås.

Under det att, såsom nyss förut nämndes, 1854 års *Tackjerns-tillverkning* i det hela något öfverstigit det nästföregående årets, har deremot, i följd af den brist på nödigt driftvatten, som vid ganska många *Bruk* yppat sig, samma års *tillverkning*

INLEDNING

TILL

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858. Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshandteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen år 1854.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1854**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	3.
Utfärdade Mutsedlar år 1854 och Mutsedlar som blifvit utgifne på nya anledningar år 1854 [tabell].....	10.
Beviljade hvilostånd år 1854 [tabell].....	11.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	12.
Tackjerns-tillverkningen efter län år 1854 [tabell].....	12.
Tackjerns-tillverkningen år 1854 [tabell].....	13-14.
3 ^{die} Artikeln. Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.....	17.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1854 [tabell].....	17.
Gjutgods-exporten enligt Tullverkets Räkenskaper år 1854 [tabell].....	19.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ämnesjern-Smidet.....	20.
Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt efter län år 1854 [tabell].....	20.
Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverknings-rätt efter län år 1854 [tabell]...	21.
Exporten af Stångjern enligt Tullverkets räkenskaper, omfattande kalender-året 1854, och destinations-orterne [tabell].....	23-24.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.....	25.
Jern-manufactur-tillverkningen år 1854 [tabell].....	25.
Jern-manufaktur-exporten år 1854, enligt Tullverkets Räkenskaper [tabell].....	27.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	28.
a) Guld-tillverkningen.....	28.
b) Silfver-tillverkningen.....	28.
c) Koppar-tillverkningen.....	30.
Koppar-tillverkningen i Riket år 1854 [tabell].....	33.
d) Nickel-tillverkningen.....	34.
e) Messings-tillverkningen.....	34.
7 ^{de} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	35.
Koppar-Hamrar.....	35.
Bly-smältnings-Verk.....	35.
Zink-Verk.....	36.
Cobolt-Verk.....	36.
Svafvel-Bruk.....	36.
Vitriol-Verk.....	36.
Alun-Bruk.....	37.
Rödfärgs-Verk.....	37.
Blyertz-Verk.....	38.
Porfyr- och Marmor-Bruk.....	38.
Brunstens-brott.....	38.

	Sid.
Stenkols-Verk.....	38.
Tabell, utvisande 1854 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.....	40.
1:0 Nya Stångjerns Smält-härdar.....	41.
2:0 Masugn.....	41.
3:0 Jern-Manufactur-Verk.....	41.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

**Förhållandet med Bergshandteringen
år 1854.**

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Vid afgifvandet af den underdåniga Berättelse, som, angående Svenska Bergverksrörelsen under år 1854, Bergs-Collegium nu går att till Eders Kongl. Majt öfverlemna, torde, till en början, följande allmänna öfversigt af Bergshandteringsens under året vunne hufvudsakligaste resultat, med hvad mera dit närmast hörer, här böra i korthet omförmälas.

Vidkommande sålunda först jernhandteringen i allmänhet, så har under ifrågasvarande år *Tackjerns-tillverkningen*, som på vanligt sätt bedrifven uppgått till 749,253 *Skz*, väl endast med 2,000 *Skz* öfverstigit den, som egde rum under året näst förut; men deremot har, på sätt Artikeln om tackjerns-blåsningen närmare utvisar, det fördelaktiga resultat dervid visat sig, att tackjerns-produktionen per dygn, som äfven förut småningom ökats, under året 1854 öfverhufvud beräknad, i den mån stigit, att densamma med icke mindre än 2 *Skz* öfverskjutit den som för året 1853 finnes antecknad, och hvilken förhöjning är så stor, att den i det närmaste uppgår emot den tillväxt af produktionen per dygn, som tillföre endast på ett helt qvinnium kunnat ernås.

Under det att, såsom nyss förut nämndes, 1854 års *Tackjerns-tillverkning* i det hela något öfverstigit det nästföregående årets, har deremot, i följd af den brist på nödigt driftvatten, som vid ganska många *Bruk* yppat sig, samma års *tillverkning*

af Stång- och Ämnes-jern endast utgjort 643,373 Sk~~ll~~ samt sålunda icke på långt när uppnått den höjd, hvartill denna tillverkning eljest ofelbart hunnit. Exporten af Stångjern och Jernmanufaktur, utgörande under året 684,889 Sk~~ll~~, har likväl varit större, än under något förutgående år; och har härigenom det förhållande inträffat, att inventarierna på Rikets Jernvägar år 1854 blifvit förminskade med tillsammans 119,291 Sk~~ll~~, och, som dessa äfven under år 1853 nedgingo med omkring 50,000 Sk~~ll~~, så funnos vid 1854 års slut samtliga Våg-behållningarne af Stångjern och Jernmanufaktur endast utgöra 147,713 Sk~~ll~~, hvilket inventarii-belopp är mindre, än inventarierna på Rikets alla Jernvägar någonsin tillföre under innevarande århundrade varit.

Det under året i Stockholm allmännast gängse Våg- eller skeppningspriset för Stångjern har emedertid icke befunnits vara i samma mån fördelaktigt, som sjelfva exporten föröfrigt visat sig lifvad och gynsam; ty vid början af skeppnings-året bestämdes priset för ordinarie sorter Stångjern (derunder således icke inbegripne vissa mera utmärkte stämplar samt det under året särdeles begärliga s. k. Ståljernet) till 16 R:dr Banko pr Sk~~ll~~ Stapelstadsvigt, eller endast 24 sk. högre, än det under år 1853 gällande, men förhöjdes likväl sedermera under sommaren, i följd af den lifvigare afsättningen först med 24 sk. samt uppsteg slutligen på hösten till 17 R:dr pr Sk~~ll~~. Denna sålunda efterhand år 1854 uppkomna förhöjning uti Stångjerns-priset, hvarigenom detsamma ändock icke blifvit högre, än det i medeltal hade varit under de 10 åren 1834—1843, kunde dock, i anseende till de under året stegrade kolpriser och förhöjda forlönerna, icke annorlunda anses, än såsom serdeles behöflig, i synnerhet för alla de Bruksägare, som af allmogens tjänstbarheter äro i större mån beroende.

Vid Stångjerns-smidet begagnas väl ännu allmännast Tysksmidens- och vid Danne-mora-verken Vallonsmidens-metoden; dock har den förra numera på ganska många ställen blifvit förändrad dels till den Engelska, eller s. k. Lancashire-metoden, dels ock till ett för några få år sedan infördt nytt smidessätt under namn af Franche Comté-smide, hvilket särdeles vid de mindre Jernbruken anses ganska förmånligt.

Puddlings-metoden användes äfven nu på flere ställen, och utan tvifvel äro ytterligare förbättringar i jernberedningssättet att motse, i följd af de bemödanden, som i de länder der jernhandteringen intager något utmärktare rum nu göras för densammans vidare fullkomnande.

I sistberörde hänseende förtjenar den nya uppfinning särdeles uppmärksamhet, som blifvit använd så väl i England som Tyskland, och hvarmed försök äfven lära blifvit gjorda vid Lesjöfors Bruk i Wermland, den nemligen, att af tackjernet direkte i Puddlings-ugnen tillverka stål, som visat sig användbart ej mindre såsom material för Gjutstål, än äfven för andra behof hvartill vanligt stål begagnas, samt till be-läggning af s. k. Rails eller Jernvägs-skenor och för öfrigt i de fall, der starkare nötning ifrågakommer.

Att denna method för stål-tillverkningen, hvarigenom både tid, bränsle och omkostnader kunna besparas, enär tackjernet då icke behöfver genom färskning först öfvergå till smidigt jern, hvilket efter uträkning sedan brännes till stål, snart nog kommer att alltmera upparbetas till större fullkomlighet samt allmännare användande, är sålunda ganska sannolikt.

På sätt som af den härefter följande underdåniga Berättelsen närmare inhemtas har *Silfver-tillverkningen*, under nu ifrågavarande år 1854, vid de särskilda verken tillsammans utgjort 5,262 lödiga marker bergfint Silfver, hvaraf alltså visar sig, att densamma med 616 lödiga marker understigit total-produkten af 1853 års Silfver-smältningar; men deremot har *Koppar-tillverkningen*, som vid Stora Kopparberget utgjort 4,919 *Skz* samt sålunda derstädes med 317 *Skz* öfverstigit det nästföregående årets produktion, i det hela inom Riket uppgått till icke mindre än 12,228 *Skz*, och alltså uppnått ett belopp, hvilket med 647 *Skz* öferskjuter 1853 års hela Koppar-tillverkning; hvilket utaf denna handtering nu vunna resultat utvisar, att Rikets Koppar-produktion år 1854 varit ungefärligen dubbelt större, än den koppar-tillverkning, som vid början af 1840-talet kunde per år inom landet åstadkommas efter den då för 5 år gjorda medelberäkningen. Och som jemväl kopparpriset fortfarande bibehållit sig temligen högt, så hafva idkarne af denna slags Bergverks-rörelse ingalunda saknat skäligen uppmuntran till samma handterings nitiska och om-tänksamma fortdrivande.

Hela sammanräknade antalet af de vid Rikets Grufvor och Bergverk anställde ständige arbetare har, enligt de för året 1854 deröfver erhållne uppgifterne, befunnits utgöra 18,298 personer, hvilka varit sysselsatte vid de olika slagen af Bergverks-rörelse samt mineral- eller metall-förädling, allt i det förhållande, som här nedan uti Berättelsen, under de olika Artiklarne, på sina ställen särskildt finnas vara antecknad.

1^{sta} Artikeln.

Jernmalms-brytningen.

Norrbotten. För Törneåforss masugns behof har Kengis Bruksegare på vanligt sätt låtit anställa någon mindre brytning på de inom Juckasjärvi Socken och Torneå Lappmark belagne Luotsavara och Svappavara malmfält; och på det inom Luleå Lappmark befintlige Gellivara malmberg hafva de så kallade Capiténs, Gyljens och Töreåforss grufvorne blifvit bearbetade af egarne till de på dessa malm-tillgångar grundade Jernverk. För öfrigt har äfven detta år malm-fyndigheten på Risfjälberget inom Piteå Socken varit under arbete, och på Lapträsk hemmans mark i Neder Calix Socken har myr-malm blifvit uppfunnen, hvaraf 237 *Skz* försökningsvis äro förbrukade vid Gyljens masugn.

Enligt meddelade uppgifter har den uppbrutna malmen utgjort:		Sk $\frac{1}{2}$ Tackj. vigt å 26 L $\frac{1}{2}$ Bergs- vigt.	
Inom Torneå Lappmark	600.		
» Luleå Lappmark	7,777.		
» Piteå Socken	<u>475.</u>	8,852.	
 <i>Westerbotten.</i> Äfven år 1854 hafva de för tvänne år sedan å nyo upptagne jernmalms-anledningarne på Näsberget inom Skellefteå Socken blifvit bearbetade af delegarne uti Rosforss masugn; och har den erhållna malmen uppgått till			250.
 <i>Ångermanland.</i> Genom hvilostånds-resolution hafva de på Ulfön i Nätra Sockens skärgård befintlige skärpningar, hvilka föra en Titanhaltig jernmalm, år 1854 blifvit försvarade, hvaremot en på Topptallsberget uti Nordmalings Socken inmutad jernmalms-anledning varit under arbete och hvarvid erhållits malm			15.
 <i>Jemtland.</i> Den uti Offerdals Socken belägna Örnstolså-grufva äfvensom malm-anledningarne på Grötoms- och Dödre hemmans mark hafva endast försvarsvis blifvit bearbetade af Rönneforss Bruksegare, emedan de för tackjerns-tillverkningen begagnat inom orten uppfunne myrmalmer.			
 <i>Herjedalen.</i> Ljusnedahls Bruksegare hafva år 1854 endast låtit bearbeta den i Tännäs Socken befintlige så kallade Förhoppnings-grufvan, under det, att den annars vanliga brytningen på det i samma Socken belägne Blixgrufve-fältet varit inställd. Dessutom har den uti Wemdals Socken för några sedan uppfunne jernmalmen å nyo blifvit med försökningsarbete belagd. Och har den erhållne malmen utgjort 190 Sk $\frac{1}{2}$ uti Förhoppningsgrufvan samt 15 Sk $\frac{1}{2}$ i Wemdalén, eller tillsammans . . .			205.
 <i>Helsingland.</i> Af de på Gymåsberget uti Woxna Socken befintliga grufvor har endast den så kallade Konst-grufvan blifvit af Woxna och Dahlfors Bruksegare bearbetad. Uti Skogs Socken har Magmyre-grufvan fortfarande varit under hvilostånd och i Ockelbo Socken finnes Åbro grufva endast försvarsvis hafva blifvit bruten.			
Malm-uppfordringen på Gymåsberget har utgjort.		5,134.	
 <i>Gestrikland.</i> Äfven under år 1854 hafva, likasom nästföregående åren, af de gamla grufvorne inom Thorsåkers Socken, Stoll-, Nyängs- och Göške-grufvorne blifvit bearbetade, hvaremot brytningen uti Myggbo grufva varit inställd. Af de öfriga grufvorna inom samma Socken hafva			
		Transport 14,456.	

6 varit med arbete belagda och uti Fernebo Socken har brytning ägt rum uti de så kallade Rödängs grufvor.

Transport

Sk~~z~~ malm.
14,456.

Malm-uppfordringen har blifvit uppgifven:

Vid Stoll-grufvan	4,057.
» Nyängs-grufvan	6,524.
» Göske-grufvan	5,543.
» Thorsåkers öfrige grufvor . .	10,923.
» Rödängs grufvor	2,006.

Summa ~~Skz~~ Bergsvigt 29,053 eller i Tackj. vigt 25,233.

Upland. Vid Dannemora har grufve-arbetet utan mellankomne hinder fortgått; Och hafva på norra grufve-fältet 7 grufvor, på mellanfältet 6 och på södra fältet äfven 6 grufvor varit under arbete. Likaledes hafva, utan att något anmärkningsvärdt derom är att uppgifva, öfrige i gång varande grufvor så väl inom Upsala Län, som ock inom Roslagen af Stockholms Län blifvit brutne; och enligt meddelade uppgifter har malm-uppfordringen uppgått till följande belopp:

Vid Dannemora grufve-fält	412,698.
» Hammarins- eller Helsinge-fältet i Alunda Socken	4,699.
» Hargs grufva i samma Socken	9,799.
» Stenrings grufva i Morkarla Socken	1,500.
» Elisabeths grufva i Films Socken	2,871.
» Sophia grufva i samma Socken	2,791.
» Gamla Anna Johanna i samma Socken	2,559.
» Sahlsta och Capell-grufvorne i Lena Socken	4,874.
» Stenby grufva i samma Socken	1,499.
» Herrängs grufvefält i Häfverö Socken	12,154.
» Wigelsbo grufvefält i Walö Socken	12,100.
» Baggbohls grufva i Rasbokils Socken	2,794.
» Vissa mindre grufvor i Walö, Forsmarks och Börstills Socknar	318.

Summa ~~Skz~~ Bergsvigt 470,656 eller i Tackj. vigt 448,500.

Transport 188,189.

Skat malm.
188,189.

Kopparbergs Län. Malm-uppfordringen inom detta Län, då den särskilt för hvarje af de Socknar, der grufve-brytning idkas, upptages, har uppgått till följande belopp:

Inom Grangärdes Socken, hvarest på 20 särskilda malm-fält 67		
grufvor blifvit bearbetade	232,355.	
» Norr- och Söderberkes Socknar med 8 malmfält och 13 brutna grufvor	47,908.	
» Säthers Socken: Bisbergs stora grufva	35,522.	
» » » Bisbergs vestra grufva	14,215.	
» » » Prästgrufvan	2,148.	
» Svärdsjö Socken: Vindkärns-fältet med särskilda grufvor .	53,022.	
» » » Risängs- och Sjö-grufvorne	5,449.	
» Stora Tuna Socken: 6 grufvor	15,724.	
» Åhls Socken: Svedje- och Valsarfsbergs- och Sommarbergs-fälten	15,373.	
» Garpenbergs Socken: Rylshytte-, Långviks- och Holmgrufve-fälten	6,356.	
» Husby Socken: Rellingsbergs-grufvan	9,780.	
» Kopparbergs Socken: Hamsarfs-fältet	7,570.	
» Bjursås Socken: Sörskogs-grufvan	17,539.	
» Folkärna Socken: Knutsbo-fältet	2,086.	465,047.

Westmanlands Län. På Norbergs särskilda malmfält hafva 33 grufvor blifvit bearbetade; och har malm-uppfordringen utur dem utgjort . . . . . 161,668.

Derjemte hafva följande grufvor blifvit brutne:

Inom Skinskattebergs Socken: Bastnäs-, Bäcke-, Damsjöbergs- och Sundsgrufvorne	18,446.	
» Westanforss Socken: Flinthedsgrufvan	3,750.	
» Sala Socken: Springer-grufvan	1,154.	184,718.
		Transport 837,954.

Sk^g malm.
837,954.

Transport

Från Norbergs grufvor, utur hvilka malm-uppfordringen är större, än att den kan inom orten förbrukas, hafva år 1854 blifvit afförde:

Till masugnarne inom Länet	126,175.
» Kopparbergs Län	49,353.
» Gestrikland	4,551.
» Strömsholm, att vidare sjöledes transporteras	4,761.
Summa afförd malm Sk ^g	184,840.

Örebro Län. Enligt meddelade uppgifter, har malm-uppfordringen inom detta Län uppgått till följande belopp:

Uti Nora Bergslag	170,821.	
» Lindes- och Ramsbergs Bergslager	34,289.	
» Lekebergs Bergslag	4,392.	
» Lerbäck's Bergslag	41,403.	
» Nya Kopparbergs Bergslag	48,146.	
» Hjulsjö Bergslag	4,232.	
» Grythytte Bergslag	30,144.	
» Helleforss Bergslag	12,076.	315,503.

Wermlands Län. Här inom har förhållandet med malm-vinsten varit följande:

	Bruten malm. Sk ^g	Plock-malm. Sk ^g
Vid Nordmarks Odalfält	27,930.	9,258.
» Tabergs malmfält	24,604.	5,072.
» Finnshtyttebergs grufvor	44,600.	3,404.
» Fredriksbergs- och Råmsbergs-fälten	24,234.	4,638.
» Öfrige grufvefält i Norra och Vestra Bergslagen	10,460.	2,820.
» Persbergs- och Yngshtytte grufvefält	56,914.	81,522.
» Långbanshtytte-fältet	44,632.	9,398.
» Kroppa-fältet	17,598.	3,484.
» Getö grufve-fält	9,726.	3,962.
	188,698.	120,558.

Den brutne och så kallade Plock-malmen har således utgjort . . . 309,256.

Transport 1,462,713.

Sk^g malm.
Transport 1,462,713.

Södermanland. På Utö malm-fält har, med undantag af något mindre arbete uti den så kallade Stor- eller Nyköpings-grufvan, brytningen äfven år 1854 hufvudsakligen fortgått uti Spens- och Ribbings-grufvorne. För att emedertid åter kunna nedkomma på Stor-grufvans gamla malmbottnar, hvilka genom det år 1849 i samma grufva inträffade stora bergstalp blefvo otillgänglige, har en schakt-anläggning funnits vara nödig och för hvilket ändamål jord-rymning redan blifvit påbörjad.

Den uppfordrade malmen har utgjort . . . . . 50,874.

Som till Bruk inom Riket blifvit afförde 38,447 Sk^z, men icke någon skeppning från Utön ägt rum till Finland, hafva malm-inventarierne år 1854 blifvit ökade med 12,427 Sk^z.

Hvad de öfrige grufvorne vidkommer, hvilka under året i Södermanland blifvit brutne, har malm-uppfordringen utur dem förhållit sig sålunda:

Vid Förohla grufva i Svärta Socken	13,461.	
» Gillinge grufva i dito dito	3,000.	
» Nya Stafs grufva i Floda Socken	11,300.	
» Dam- och Kärr-grufvorne i Tunabergs Socken	7,203.	
» Porthåls-grufvan i Gåsinge Socken	2,475.	
» Elgsjö grufvor i dito dito	2,000.	
» Jerna grufva i Jerna Socken	4,000.	
» Starrsätters grufva i Dunkers Socken	4,059.	
» Knaperhålls grufva i dito dito	540.	
» Skalunda grufva i Skyllinge Socken	8,200.	56,238.

Östergöthland. Af de på sednare åren bearbetade grufvor inom detta landskap, har Stora Karsviks grufva i S:t Annæ Capell-församling måst öfvergifvas, emedan brytnings-omkostnaderne blefvo större, än att de genom den erhållne malmen kunde ersättas; men deremot har uppfordringen utur de öfrige uppgått till följande belopp:

Vid Fjuks grufva i Konungsunds Socken	687.	
» Nartorps grufva i Skällviks Socken	6,119.	
» Kortorps grufva i Östra Husby Socken	1,397.	
» Dälmyra grufva i Häradsammars Socken	6,400.	14,603

Calmar Län. Någon brytning af Jernmalm har under loppet af år 1854 icke ägt rum inom detta Län, utan hafva befintlige inventarier

Transport 1,584,428.

SkÅ malm.

Transport 1,584,428.

af berg-malm blifvit begagnade af de Bruksegare, hvilka för tackjerns-tillverkningen icke använda de annars inom Länet vanliga Sjö- och Myr-malmerne.

Jönköpings Län. Inom detta Län begagnas äfven Sjö- och Myr-malmer af Ohs, Bruzaholms- och Åminne Bruksegare, för hvilka malm-transport från det i Månsarps Socken belägna Taberget, till följe af det längre afståndet, blifver för kostsam; men deremot hafva ortens öfrige Bruksegare och Bergsmän låtit på berörde malm-berg lösbryta det för deras tackjerns-tillverkning nödiga belopp, nemligen:

Nissatorss Bruksegare	8,116.
Lindeforss dito	4,545.
Hörle dito	5,244.
Eckersholms dito	4,370.
Göthatorss dito	2,622.
Månsarps Norra Hyttelag	2,622.
Dito Södra dito	3,496.
Sandseryds masugnsegare	3,583.
Mobro dito	3,968.

Och som derjemte den i Fröderyds Socken belägne Inglamåla grufva blifvit bruten och derutur upptagne . . . . . 663.

har hela malmbrytningen inom detta län uppgått till ett belopp af . . . 39,229.

Kronobergs Län. Med det undantag att vid Orreforss masugn berg-malmer från Norbergs Bergslag, Utön och den i Östergöthland befintlige Nartorps grufva varit till $\frac{1}{4}$ af beskickningen använda, hafva Sjö- och Myr-malmer på vanligt sätt blifvit begagnade för tackjerns-tillverkningen inom detta län; Och hafva utur 63 särskilda sjöar och malmtag tillsammans 28,259 tunnor dylika malmer blifvit upptagne, för hvilka upptagare-lönen efter medelberäkning utgjort 15 sk. 3 rst. Banko per tunna, under det att tunnans medelvigt uppgått till 25,43 *LÅ* vict. vigt.

Summa Bergsmalm <i>SkÅ</i> Tackj. vigt.	1,623,657.
Den uppfordrade Jernmalmen utgjorde år 1853	1,621,822.
I medeltal under de 5 åren 1848—1852	1,545,940.
» » » 1843—1847	1,318,797.
» » » 1838—1842	1,347,719.

Enligt inkomne uppgifter, hafva de vid Jernmalms-brytningen under år 1854 sysselsatte arbetarne utgjort 4,844 personer.

Af Bergshauptmännen och vederbörande Bergmästare hafva under loppet af år 1854 blifvit utfärdade tillsammans 1,026 mutsedlar, af hvilka 383 på nya uppfinningar, samt 643 på förut bearbetade ställen, allt på sätt efterföljande tabell närmare utvisar:

<i>Mutsedlar</i> utfärdade på nya malm- och mineral-anledningar:	Silfver- och Blymalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och Myrmalm.	Zinkkänfte.	Cobolmalm.	Nickelmalm.	Brunsen.	Skiffer.	Gulochra.	Rödårgjörd.	Quartz.	Skålsen.	Kalk- och Limsten.	Kopparslags- varp.	Jernmalms- och Slags- varp.	Summa.
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	13
» » vid Sala Silfververk	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
» Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	7	12	51	—	—	—	1	—	—	—	—	11	—	10	—	—	92
» » i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	—	9	30	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	7	—	—	52
» » i Nya Kopparbergs och Lindes dito	10	5	28	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	4	—	—	54
» » i Wermlands dito	5	—	61	1	—	—	—	1	—	—	—	14	2	8	—	—	92
» » i Södermanlands och Östergötlands dito	1	18	20	5	—	—	—	—	1	—	—	—	2	7	—	—	54
» » i Uplands och Gefleborgs Läns dito	3	1	10	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	17
» » i Wester-Norrlands Läns dito	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» » i Norr- o. Westerbottnens Läns dito	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Tillsammans på nya ställen	32	50	204	6	—	—	1	1	6	—	—	36	5	42	—	—	383
<i>Mutsedlar</i> utfärdade på förut bearbetade ställen:																	
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	1	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	15
» » vid Sala Silfververk	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
» Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	11	7	70	2	11	—	—	—	—	—	—	1	—	9	1	—	112
» » i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	1	6	60	—	—	—	1	—	12	—	—	—	—	5	—	8	93
» » i Nya Kopparbergs och Lindes dito	6	5	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	17	3	8	120
» » i Wermlands dito	5	—	169	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	230
» » i Södermanlands och Östergötlands dito	—	13	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	24
» » i Uplands och Gefleborgs Läns dito	6	2	8	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	—	—	21
» » i Norr- o. Westerbottnens dito	1	1	2	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	8
Tillsammans på förut bearbetade ställen	50	37	404	2	11	1	—	12	1	3	1	2	1	36	10	72	643
Tillkomma de på nya malm-anledningar	32	50	204	6	—	—	1	1	6	—	—	36	5	42	—	—	383
Summa Mutsedlar	82	87	608	8	11	1	1	13	7	3	1	38	6	78	10	72	1,026

Deremot hafva hvilostånd på viss tid för grufvor och malm-anledningar blifvit beviljade, enligt hvad efterföljande tabell utvisar:

	Guldkie.	Silver- och Blymalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Nickelmalm.	Blyertz.	Arsenikkies.	Rödfärgs-varp.	Kalk- och Limsten.	Kopparslags-varp.	Jernmalms-varp.	Summa.
Inom Bergshauptmannens vid Stora Kopparberget district	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» Kopparbergs och Westmanlands Läns Bergmästaredöme	—	6	4	64	2	4	4	4	3	4	—	80
» Nora Bergslags och Nerikes dito	—	4	—	44	—	—	—	—	—	—	—	45
» Nya Kopparbergs och Lindes dito	—	18	3	44	—	—	—	—	4	—	4	67
» Wermlands dito	—	5	4	36	—	—	—	—	—	—	4	43
» Södermanlands och Östergöthlands dito	4	—	3	27	—	—	—	—	4	4	—	33
» Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	—	4	80	—	—	—	—	—	—	—	84
» Norr- och Westerbottens dito	—	—	36	129	—	—	—	—	—	—	—	165
Summa Hvilostånd	4	30	50	394	2	4	4	4	5	2	2	486

2^{dra} Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

	Mas- ugnar i gång år 1854.	Blåsningstid.		Uppgifven tackjerns- tillverkning. Tackjerns-vigt.	Antal fri-dygn.	Tionde-tackjern.		
		dygn.	tim.			Sk℔	L℔	℔
Norrbottnens Län	4	258	—	6,728	258	—	—	—
Westerbottnens Län	2	212	14	4,224	16	72	20	4
Jemtlands Län	1	91	—	1,026	91	—	—	—
Wester-Norrlands Län	4	384	14	9,979	24	215	16	12
Gefleborgs Län: Helsingland	8	1,250	18	34,045	64	473	12	5
» » Gestrikland	14	1,083	9	27,180	120	354	20	—
Upsala Län	6	839	11	29,452	48	568	19	10
Stockholms Län	1	168	4	5,214	8	120	3	5
Kopparbergs Län	50	6,449	12	182,897	446	2,712	—	4
Westmanlands Län	14	1,311	17	36,112	304	429	3	15
Örebro Län	60	8,747	3	218,321	821	3,637	7	2
Wermlands Län	26	3,925	13	122,402	342	1,812	4	2
Södermanlands Län	6	1,079	11	23,764	48	288	14	14
Östergöthlands Län	2	261	1	7,405	24	82	—	13
Elfsborgs Län	1	83	18	1,182	8	31	8	6
Calmar Län	9	835	1	16,756	72	268	18	4
Jönköpings Län	10	1,897	6	17,917	88	395	24	14
Kronobergs Län	5	466	16	4,649	24	158	7	7
Summa	223	29,342	—	749,253	2,776	11,620	24	17
Förhållandet var år . . . 1853	233	31,753	4	747,208	2,864	12,317	24	17
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	222	32,224	14	714,824	2,649	11,954	5	8
» » » 1843—1847	220	32,268	13	627,627	2,735	11,746	16	5
» » » 1838--1842	227	34,190	—	607,683	2,848	18,123	—	—

Fördelas 1854 års tackjerns-tillverkning 749,253 Sk~~z~~ på årets alla blåsings-dygn, så finnes medel-production af tackjern på hvarje sådant dygn uppgå till 25,53 Sk~~z~~

Tackjerns-tillverkningen per dygn utgjorde år 1853 . . .	23,53	»
» i medeltal de 5 åren 1848—1852 . . .	21,88	»
» » » 1843—1847 . . .	19,44	»
» » » 1838—1842 . . .	17,79	»

Att, på sätt som här synes, 1854 års tackjerns-tillverkning per dygn i medeltal uppgått till ett belopp, som med icke mindre än 2 Sk~~z~~ öfverstiger medel-productionen år 1853, det vill säga under året vunnit en tillväxt, fullt motsvarande den, som hittills för hvarje qvinqvennium nästan regelmässigt visat sig hafva inträffat, sådant är i hög grad anmärkningsvärdt; och detta förhållande besannar fullkomligt hvad som i den förra underdåniga Årsberättelsen derom yttrades, att nemligen Tackjernsblåsningarne här i landet ännu icke på långt när kunna anses hafva uppnått all den förbättring, hvaraf de, med begagnande hufvudsakligen af samma malmer, i sjelfva verket äro mäktige, eller ännu upphunnit den höjd af teknisk fullkomlighet, dit de kunna och böra komma. Men medgifvas måste det likväl, att den större medel-productionen under år 1854 äfven till någon del torde vara beroende deraf, att tackjerns-tillverkningen inom Bergslagerne, hvarest i allmänhet rikare malmer finnas, sistnämnde är drifvits under längre fortsatte blåsningstider, än år 1853; hvaremot utom Bergslag år 1853 producerades vida mera tackjern, än som dersammastädes under år 1854 blifvit tillverkadt.

Om åter blåsningstiden samt tillverkningarne inom de egentliga till afsalu blåsande tackjerns-bergslagerne särskilt upptagas, så visar sig förhållandet derstädes hafva varit, som följer:

	Mas- ugnar i gång år 1854.	Blåsings-tid.		Tackjerns- tillverkning.	Produktion af tackjern på blåsings- dygnet.
		dygn.	tim.		
Wester Bergslagen eller Grangärdes, Norr- och Söderberkes Socknar inom Koppar- bergs Län	29	3,761	18	105,499	28,04
Norbergs Bergslag inom Westmanlands Län	42	4,106	23	28,837	26,05
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte och Hjulsjö Bergslag inom Örebro Län . . .	17	2,877	2	74,719	25,97
Nora Bergslag inom dito Län	13	2,212	16	55,098	24,89
Transport	71	9,958	11	264,153	

	Masugnar i gång år 1854.	Blåsningstid.		Tackjers- tillverkning.	Produktion af tackjern- på blåsning- dygnet.
		dygn.	tim.		
Transport	71	9,958	11	264,153	Sk $\text{\textcent}$
Lindes och Ramsbergs Bergslager inom Örebro Län	9	1,183	1	32,095	27,13
Lekebergs och Carlskoga Bergslager inom dito Län	14	2,068	1	44,447	21,49
Filipstads Bergslager inom Wermlands Län	22	3,424	4	103,686	30,28
Summa inom de egentliga Bergslagerne	116	16,633	17	444,384	26,66
I följd hvaraf förhållandet med tackjernsblåsningen utom de egentliga Bergslagerne finnes vara	107	12,708	7	304,872	23,99
Summa	223	29,342	—	749,253	25,53

Då således tackjers-tillverkningen inom Bergslagerne jämföres med den i de öfrige orterne, synes att productionen på blåsning-dygnet varit 2,67 Sk $\text{\textcent}$ högre inom de förra, än i de sednare, hvilket icke kan härleda sig från något annat, än från de i Bergslags-orterne förekommande rikare malmer.

Af de 2,776 fri-dygn, hvilka finnas upptagne på tabellen öfver årets tackjers-tillverkning, utgöra 814 dygn hela blåsningstiden för efterföljande under frihets-år varande masugnar, nemligen: Gyljens, Avaforss, Selets och Rosforss masugnar i Norrbotten; Rönnöforss masugn i Jemtland; Molnebo, Lienshytte och Olsbennings masugnar i Westmanland; Hasselforss masugn i Örebro Län samt Björneborgs masugn i Wermland; men de öfriga 1,965 dygnen äro de vanliga så kallade fri-dygnen, hvilka, enligt Författningarne, få tillgodonjutas så väl vid hvarje blåsning början, som då masugn ombygges, eller ny pipa deruti insättes.

Af Eders Kongl. Majts och Kronans på tabellen antecknade Tionde-tackjern 11,620 Sk $\text{\textcent}$ 24 L $\text{\textcent}$ 17 $\text{\textcent}$, som, enligt Eders Kongl. Majts Nådiga Kungörelse af den 14 November 1854, utgör hälften af det belopp, som efter den för hvarje masugn fastställda taxering eljest skolat erläggas, hafva vederbörande masugns-egare lemnat följande qvantiteter in natura, hvilka blifvit på offentliga auktioner för Eders Kongl. Majts och Kronans räkning försållde, nemligen:

	Sk ~~l~~	L ~~g~~	Ö
Inom Nya Kopparbergs och Lindes Bergmästaredöme	441.	6.	1.
» Westmanlands och Kopparbergs Läns dito	96.	22.	18.
» Wermlands dito	496.	—	7.
	<hr/>		
Summa Sk ~~l~~	734.	3.	6.

Det återstående beloppet 10,886 Sk~~l~~ 21 L~~g~~ 14 Ö af tionde-tackjernet har deremot blifvit löst med penningar, enligt följande af Kammar-Collegium, Stats-Con-toret och Bergs-Collegium upprättade taxa, nemligen:

		Banco
		R:dr sk.
För masugnarne under Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk		13: —
» dito » Forssmarks, Gysinge, Strömsbergs och Ullforss Bruk samt Harnäs masugn		14: 24.
» dito » Skebo, Hargs, Wattholma och Söderforss Bruk		14: —
» dito » Elfkarleö Bruk		9: 24.
» dito uti Norbergs och Skinskattebergs Bergslager		6: 40.
» dito » Nora Bergslag i Örebro Län		6: 40.
» dito » Lindes dito i dito		6: 32.
» dito » Ramsbergs dito i dito		6: 24.
» dito » Lekebergs dito i dito		7: 32.
» dito » Lerbäckes dito i dito		8: 12.
» dito » Nya Kopparbergs dito i dito		6: —
» dito » Hjulsjö dito i dito		6: 8.
» dito » Grythytte och Helleforss Bergslager i dito		6: 32.
» dito » Carlskoga Bergslag i dito		9: —
» dito » Filipstads östra Bergslag i Wermlands Län		9: —
» dito » Filipstads norra och vestra Bergslager		8: —
» dito » Grangärdes Bergslag i Kopparbergs Län utom Persbo masugn		6: 16.
» dito » Norrberkes dito i dito Län		6: 24.
» dito » Söderberkes, Tuna, Säfsens och Floda Socknar jemte Persbo masugn i Kopparbergs Län		6: 32.

		Banco R:dr sk.
För masugnarna uti Öster Bergslagen i Kopparbergs Län samt af masugnarne till Dådrans och Svartnäs Bruk i samma Län		7: —
» dito » Öster-Dalarne med undantag af sistnämnde Bruks masugnar		6: 8.
» dito » Södermanlands och Östergöthlands Län		7: —
» dito » Tabergs Bergslag och inom Jönköpings Län, med undantag af Ohs, Bruzaholms och Aminne masugnar		7: 24.
» dito » Calmar och Kronobergs Län samt Ohs, Bruzaholms och Aminne masugnar i Jönköpings Län		5: 40.
» dito » Ofvansjö och Thorsåkers Bergslager, samt i allmänhet för masugnarne inom Gefleborgs, Wester-Norrlands samt Norr- och Westerbottens Län		6: 36.

För vissa masugnar inom de norra Länen har för öfrigt, i hittills vanlig ordning, åtnjutits den, i följd af dem tillhörande svagare malmfång, till 3 R:dr 32 sk. Banco beviljade nedsättning i lösen för hvarje ~~Sk~~ Tionde-tackjern.

Sjömalmstackjern har med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd blifvit exportradt, nemligen:

	sk 10
Till Preussen.	3,570. 10.
» Danmark.	40. —
	<hr/>
Summa export af Sjömalmstackjern	3,610. 10.

3^{dje} Artikeln.

Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.

	Uppgifven Gjutgods-tillverk- ning vid Mas- ugnarne år 1854.
	Tackjerns-vigt. Skø
Norrbottens Län	40
Westerbottens Län	324
Wester-Norrlands Län	278
Gefleborgs Län	302
Upsala Län	743
Kopparbergs Län	1,243
Westmanlands Län	670
Örebro Län	3,605
Wermlands Län	1,402
Södermanlands Län	5,548
Östergöthlands Län	1,344
Elfsborgs Län	220
Calmar Län	744
Jönköpings Län	941
Kronobergs Län	1,748
Summa Gjutgods-tillverkning	49,152
Gjutgods-tillverkningen utgjorde år 1853	25,481
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	21,826
» » » 1843—1847	19,574
» » » 1838—1842	20,559

Utom Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1854, hafva vid de egentlige Gjuterierne, der Gjutgodset åstadkommes genom omsmältning af tackjern uti kupol- och stjälp-ugnar, följande tillverkningar ägt rum, nemligen:

	Sk $\ddot{a}$		Banco R:dr
Vid Bergsunds Gjuteri i Stockholm	1,192.	tillverkningsvärde *)	29,800.
» Ludvigsbergs dito i dito	650.	dito	13,090.
» Kungsholmens dito i dito	2,928.	dito	52,704.
» Gefle dito	1,687.	dito	30,366.
» Forssbacka dito i Gestrikland	1,204.	dito	21,672.
» Dormsjö dito i Kopparbergs Län	2,185.	dito	39,330.
» Furudals dito i dito	1,310.	dito	23,580.
» Klosters dito i dito	60.	dito	1,080.
» Krokforss dito i Örebro Län	1,522.	dito	27,396.
» Carlsdals dito i dito	1,543.	dito	27,774.
» Brefvens dito i dito	1,765.	dito	31,770.
» Trehörnings dito i dito	138.	dito	2,484.
» Lennartsforss dito i Wermland	509.	dito	9,162.
» Lyreds dito i dito	198.	dito	3,564.
» Sunemo dito i dito	1,346.	dito	24,228.
» Åkers dito i Södermanland	1,658.	dito	29,844.
» Helleforss dito i dito	3,260.	dito	58,680.
» Stafsjö dito i dito	378.	dito	6,804.
» Näfveqvarns dito i dito	568.	dito	10,224.
» Motala dito i Östergöthland	1,714.	dito	30,852.
» Finspongs dito i dito	1,214.	dito	21,852.
» Ankarsrums dito i Calmar Län	3,058.	dito	55,044.
» Öfverrums dito i dito	1,093.	dito	19,674.
» Öremo dito i Kronobergs Län	524.	dito	9,432.
» Delary dito i dito	307.	dito	5,526.
» Huseby dito i dito	160.	dito	2,880.
» Safsjöströms dito i dito	29.	dito	522.
» Götheborgs dito	2,247.	dito	40,446.
	<u>Transport 34,447.</u>		<u>Transport 629,780.</u>

*) Då tillverkningsvärdet icke blifvit uppgifvet, har det utförts efter 18 R:dr R:co pr Sk $\ddot{a}$.

	Sk $\mathcal{E}$	Banco R:dr
	Transport 34,447.	Transport 629,780.
Vid Jonserefs Gjuteri i Elfsborgs Län	212.	tillverkningsvärde 3,816.
» Malmö dito	962.	dito 17,346.
» Helsingborgs dito	599.	dito 44,177.
	<hr/>	<hr/>
Summa Gjutgods	36,220.	Summa tillverkn.värde 662,089.
Tillverkningen utgjorde . . . år 1853	32,042.	
» I medeltal de 5 åren 1848—1852	26,207.	
» » » 1843—1847	44,372.	
» » » 1838—1842	40,984.	

Under år 1854 hafva vid Tackjerns-tillverkningen och vid Gjuterierne 3,108 arbetare varit anställda.

Exporten af Gjutgods har, enligt Tullverkets Räkenskaper, år 1854 förhållit sig på sätt efterföljande Tabell utvisar:

	Bomber, Kulor och Kanoner.		Kasserade Kanoner.		Grytor och Kitklar m. m.		Summa.		Diverse Gjut- gods ej speci- ficerad, men upptaget i pen- ningvärde.	
	Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	R:dr	sk.
Till Norrige	4,502	5	—	—	—	—	4,502	5	5,045	20
» Finland	—	—	—	—	—	—	—	—	267	16
» Preussen.	—	—	4,890	—	—	—	4,890	—	—	—
» Danmark	—	—	—	—	6	—	6	—	72	—
» Lybeck	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—
» Stora Britannien	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—
» Frankrike	—	—	2,440	—	—	—	2,440	—	—	—
» Spanien	—	—	2,134	5	—	—	2,134	5	—	—
» Italien	2,539	—	—	—	—	—	2,539	—	—	—
» Afrika	38	—	—	—	—	—	38	—	—	—
» Asien samt Australien	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—
Summa export af Gjutgods	4,079	5	6,434	5	6	—	10,546	10	5,666	36

4de Artikeln.

Stång- och Ämnesjerns-Smidet.

	Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt.							
	Smält- här- dar.	Frälse-rätt.			Privilegeradt Smide.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns- tillverkning.
		Sk ö Bergs	L ö vi	ö gt	Sk ö Bergs	L ö vi	ö gt	
Norrbottnens Län	24	—	—	—	8,950	—	—	6,707
Westerbottnens Län	8	45	—	—	3,600	—	—	3,062
Jemtlands Län	2	—	—	—	400	—	—	391
Wester-Norrlands Län	30	22	10	—	43,374	14	—	40,739
Gefleborgs Län: Helsingland	24	—	—	—	9,746	13	—	42,037
» » Gestrikland	63	300	—	—	30,793	2	10	30,872
Upsala Län	22	700	—	—	9,675	—	—	45,171
Stockholms Län	49	1,264	8	5	9,085	11	15	42,234
Kopparbergs Län	45	45	—	—	46,506	1	18	44,604
Westmanlands Län	36	869	5	—	45,353	14	—	43,287
Örebro Län	36	1,428	5	—	44,674	15	—	43,558
Wermlands Län	104	1,931	5	—	52,209	19	5	36,857
Götheborgs och Bohus Län	4	—	—	—	500	—	—	343
Södermanlands Län	47	542	10	—	6,325	—	—	4,387
Östergöthlands Län	47	600	—	—	17,449	18	—	15,376
Skaraborgs Län	44	225	10	—	3,726	7	—	4,549
Elfsborgs Län	23	7	10	—	44,549	19	—	7,693
Calmar Län	27	375	—	—	6,520	—	—	7,423
Jönköpings Län	27	725	—	—	40,278	6	—	9,455
Kronobergs Län	48	495	—	—	5,354	12	—	4,696
Summa	584	9,246	3	5	246,007	13	8	220,405

	Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverknings-rätt.				
	Smält- Verk- städer.	Frälse-rätt.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns- tillverkning.
		Sk ö Bergs	L ö vi	ö gt	Sk ö Bergsvigt.
Westerbottens Län	8	—	—	—	3,840
Jemtlands Län	2	—	—	—	887
Wester-Norrlands Län	35	445	—	—	49,607
Gefleborgs Län: Helsingland.	43	315	—	—	24,934
» » Gestrikland.	35	90	—	—	28,407
Upsala Län	42	240	—	—	6,740
Kopparbergs Län	436	356	18	—	77,228
Westmanlands Län	89	4,383	5	—	49,403
Örebro Län	424	2,776	18	15	67,186
Wermlands Län	449	697	10	—	90,187
Göteborgs- och Bohus Län	2	—	—	—	44
Södermanlands Län	47	240	—	—	7,402
Östergöthlands Län	25	784	10	—	22,220
Skaraborgs Län	9	245	—	—	3,355
Elfsborgs Län	46	—	—	—	16,383
Calmar Län.	6	420	—	—	3,823
Jönköpings Län	8	75	—	—	3,244
Kronobergs Län	3	90	—	—	4,774
Summa	749	7,529	1	15	422,968

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen under år 1854 utgör, då de på ofvanstående tvänne tabeller upptagne belopp sammanräknas, ... Sk ö 643,373.

Den utgjorde år . . . . . 1853 » 718,570.
 » i medeltal de 5 åren 1848—1852 » 666,194.
 » » » 1843—1847 » 584,989.
 » » » 1838—1842 » 572,024.

Vid Stång- och Ämnesjerns-smidet hafva under år 1854 varit anställda 4,536 arbetare.

Sammanräknas de på tabellerne upptagne verkstäder finnas de vara 1,300 Smält-härdar. Under året hafva tillståndsbevis för 2 Smälthärdar blifvit utfärdade, hvaremot nedläggning för alltid ägt rum af 7 härdar med privilegieradt smide 2,482 *Sk* 12 *L* 10 *z* emot hammarskatt och 82 *Sk* 10 *L* fräse-rätt, samt af 4 härdar med oinskränkt tillverknings-rätt; Och som på detta sätt 2 nya härdar under år 1854 tillkommit, men 11 upphört att finnas, har Smält-härdarnes antal under ifrå-gavarande år med 9 stycken blifvit förminskadt.

Af den rättighet Eders Kongl. Maj:ts uti Nådigt Bref den 8 Maj 1852 medgif-vit, att, emot befrielse från hammarskatt, på bestämd tid nedlägga Smides-verkstad, hafva egare af 20 härdar under år 1854 sig begagnat. Ibland dessa 20 härdar äro likväl 9 upptagne, för hvilka prolongation af förut tillåten smides-nedläggning blifvit beviljad; Och som dessutom 11 härdar, efter tilländagången tid för Smidets nedläggande, åter ingått i skatt, finnas de under år 1854 på kortare eller längre tid nedlagde härdar vara till antalet lika många, som under 1853, eller 42 stycken.

På sätt och i den ordning 1 §. af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning den 27 April 1846, angående Stångjerns-smidet och den gröfre jern-förädlingen, inne-håller, har anmälan till begagnande af oinskränkt tillverknings-rätt blifvit gjord af egare till 24 härdar med privilegieradt smide 10,745 *Sk* samt åtföljande fräse-rätt 82 *Sk* 10 *L*.

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen på hvarje af de för oinskränkt smides-rätt tillåtna 719 härdarne har år 1854 i medeltal utgjort 588 *Sk*, hvaremot tillverk-ningen per medium vid hvarje af de med bestämd smides-rätt varande 584 smält-härdar uppgått till 380 *Sk*; Och finnes således års-tillverkningen efter medelbe-räkning vara 208 *Sk* större på en härd med oinskränkt smides-rätt, än på en härd med bestämd sådan rätt.

Enligt hvad Våg-räkenskaperne innehålla, hafva under Smides-året 1854 från Bruken på Rikets vågar inkommit 566,033 *Sk* 1 *L* 12 *z* Stångjern samt 75,379 *Sk* 8 *L* 8 *z* Jern-manufactur, eller tillsammans 641,412 *Sk* 10 *L*; hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 39,770 *Sk* 16 *z* Stångjern samt 36,140 *Sk* 19 *L* 11 *z* Jernmanufactur, eller sam-manräknade 75,911 *Sk* 7 *z*, allt Stap.stads-vigt.

Till export hafva under Smides-året 1854 blifvit från vågarne afvägde 636,309 *Sk* 13 *L* 17 *z* Stångjern samt 48,579 *Sk* 14 *L* 16 *z* Jernmanufactur, eller tillsammans . . . . . *Sk* 684,889. 8. 13.

Exporten af Stångjern och Jernmanufactur ut-gjorde år 1853	»	657,183.	2. 10.
I medeltal de 5 åren 1848—1852	»	584,469.	5. 17.
»	»	1843—1847	» 583,566. 12. 16.
»	»	1838—1842	» 556,494. 19. 17.

Om nu endast exporten af Stångjern under Smides-året 1854 upptages, så finnes förhållandet dermed hafva varit följande:

	Sk ^ö	L ^ö	ö
Från Stockholms våg	296,119.	12.	10.
» Götheborgs våg	212,487.	16.	—
» de öfrige Stapelstads-vågarne	105,184.	1.	8.
» vissa Städer och Landthamnar	22,548.	3.	19.
Summa Stångjerns-export	636,309.	13.	17
Stångjerns-exporten utgjorde . . . år 1853	608,267.	19.	2.
I medeltal de 5 åren 1848—1852	541,502.	14.	14.
» » 1843—1847	539,261.	19.	12.
» » 1838—1842	523,328.	4.	4.

Inventarierna af Stångjern på Rikets Vågar hafva vid slutet af Smides-året 1854 uppgått till följande belopp:

	Sk ^ö	L ^ö	ö
På Stockholms våg	70,202.	9.	12.
» Götheborgs våg	30,710.	6.	19.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	14,038.	19.	11.
» Uppstads-vågarne	4,849.	13.	15.
Summa Stångjerns-inventarier	119,801.	9.	17.
Stångjerns-inventarierna utgjorde . . . år 1853	229,621.	10.	8.
I medeltal de 5 åren 1848—1852	270,365.	7.	10.
» » 1843—1847	271,440.	15.	4.
» » 1838—1842	264,412.	4.	1.

Exporten af Stångjern, då destinations-orterna tillika utsättas, har, på sätt Tullverkets för kalender-året uppställda räkenskaper innebålla, uppgått till det på efterföljande tabell upptagne belopp, nemligen:

	Stapelstads- vigt.
	Sk ^ö
Till Norrige	65½
» Finland	329¾
» Preussen	20,677¼
Transport	21,072½

		Stapelstads- vigt.
		Sk $\ddot{a}$
	Transport	21,072 $\frac{1}{2}$
Till	Danmark	47,367 $\frac{3}{4}$
»	Mecklenburg	6,864 $\frac{3}{4}$
»	Lybeck	29,101
»	Hamburg	6,985
»	Bremen	40,743 $\frac{1}{4}$
»	Hannover och Oldenburg	1,662
»	Nederländerne	11,345 $\frac{1}{4}$
»	Belgien	255
»	Stora Britannien och Irland	300,937
»	Frankrike	25,766 $\frac{3}{4}$
»	Spanien med Baleariske och Canariske öarne	393
»	Portugal med Madera, Cap Verds öarne och Azorerne	26,706 $\frac{3}{4}$
»	Italien, utom Österrikiska besittningarne	903 $\frac{1}{2}$
»	Algierien	651 $\frac{1}{4}$
»	Öfriga delar af Afrika	1,779 $\frac{3}{4}$
»	Asiatiska, utom Medelhafvet belägne, länder samt Australien	3,919
»	Förenta Staterne i Norra Amerika	106,450
»	Brasilien	6,725 $\frac{1}{4}$
Summa Stångjerns-export		609,649

Utöfver förberörde Stångjerns-export hafva äfven 9,446 Sk $\ddot{a}$ så kallade Smältstycken blifvit till Stora Britannien utförde.

Lösnings-priserna för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern hafva, på sätt den af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium för året upprättade taxa innehåller, blifvit sålunda fastställda per Sk $\ddot{a}$:

	Banco
	R:dr sk.
För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	30. —
» Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	27. —
» Skebo, Hargs, Wattholma och Söderforss Bruk	25. —
» Elfkarleö Bruk	20. —
» Alla öfrige Stångjerns-verk uti hvad Ort eller Län i Riket som helst	16. 12.
» Ämnes-verken	16. —
» Bergsmanshamrarne	15. 12.

5te Artikeln.

Jern-Manufactur-tillverkningen.

	Uppgifven Jern- manufactur- tillverkning år 1854. Bergsvigt.
	Sk ⁸
Norrbottnens Län	587
Westerbottnens Län	633
Jemtlands Län	249
Wester-Norrlands Län	3,022
Gefleborgs Län: Helsingland	402
» » Gestrikland	1,342
Upsala Län	4,491
Stockholms Län	4,314
Kopparbergs Län	10,876
Westmanlands Län	6,403
Örebro Län	44,537
Wermlands Län	49,670
Götheborgs och Bohus Län	420
Södermanlands Län	5,492
Östergöthlands Län	15,181
Skaraborgs Län	848
Elfsborgs Län	7,048
Calmar Län	2,042
Jönköpings Län	4,839
Kronobergs Län	2,755
Summa Jern-manufactur-tillverkning	95,794
Jern-manufactur-tillverkningen utgjorde år 1853	108,762
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	85,957
» » » 1843—1847	71,064
» » » 1838—1842	68,547

Bergs-Collegii Berättelse för år 1854.

Under Smides-året 1854 hafva, på sätt Våg-räkenskaperne innehålla, från Bruken på Rikets vågar inkommit 75,379 ~~Sk~~ 8 ~~L~~ 8 ~~z~~ Jern-manufactur, hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 36,140 ~~Sk~~ 19 ~~L~~ 11 ~~z~~, allt Stapelstads-vigt.

De under året vid Jern-manufactur-verken sysselsatte arbetare hafva uppgått till ett antal af 4,898 personer.

Exporten af Jern-manufactur har under Smides-året 1854 utgjort:

	Sk	L	z
Från Stockholms våg	22,436.	18.	16.
» Göteborgs våg	21,120.	16.	10.
» de öfriga Stapelstads-vågarne	4,261.	7.	12.
» vissa Städer och Landthamnar	760.	11.	18.
Summa Jern-manufactur-export	48,579.	14.	16. Stap. vigt.
Jern-manufactur-exporten utgjorde år 1853	48,915.	3.	8.
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	39,966.	11.	3.
» » » 1843—1847	44,344.	13.	4.
» » » 1838—1842	33,166.	15.	13.

Inventarierna af Jern-manufactur på Rikets vågar vid slutet af Smides-året 1854 hafva uppgått till följande belopp:

	Sk	L	z
På Stockholms våg	16,444.	4.	5.
» Göteborgs våg	8,337.	8.	11.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	2,550.	18.	18.
» Uppstads-vågarne	579.	12.	1.
Summa inventarier af Jern-manufactur	27,912.	3.	15. Stap. vigt.
Inventarierna utgjorde år 1853	37,383.	2.	16.
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	29,796.	2.	2.
» » » 1843—1847	39,537.	14.	8.
» » » 1838—1842	26,033.	14.	9.

Exporten af Jern-manufactur har, då destinations-orterna tillika utsättes, på sätt Tull-verkets för kalender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det belopp, som efterföljande Tabell utvisar, nemligen:

Jern-manufactur-exporten år 1854, enligt Tullverkets Räkenskaper.

	Summa		Diverse Jern-manufaktur		Stål.		Spk.		Ploghills-ämnen.		Föränte Plåtar.		Örternte Plåtar.		Saltpanne-plåtar.		Kipp- och Skär-jern.		Ståds-smide.		Rull- och Gallert-jern.		Band-jern.		Hamrar och Ståds.		Smidde Ankare och Skeppsknän.	
	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb	Skf	Lb
Till Norrige																												
» Finland	26	5						801	15					58	5													
» Ryssland														285	10													
» Preussen								3						67														
» Danmark	9							60						247	10													
» Mecklenburg								268						247														
» Lybeck								401	15					683														
» Hamburg								201	5					37	10													
» Bremen														9														
» Hannover och Oldenburg																												
» Nederländerne																												
» Belgien																												
» Stora Brittanien och Irland	2	10																										
» Frankrike																												
» Spanien																												
» Portugal																												
» Italien, utom Österrikiska besittningarne																												
» Österrikiska Staterne																												
» Algerien																												
» Öfriga delar af Afrika																												
» Asien samt Australien																												
» Förenta Staterne i Norra Amerika																												
» Brasilien																												
» Öfriga delar i Norra och Södra Amerika																												
Summa	37	15	12	15	2,725	—	998	10	868	10	3,092	15	252	10	3,529	5	4	—	330	15	6,752	15	26,803	10	432	—	45,840	—

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid Konung Gustaf den Tredjes Silfver-verk, som, beläget i Fahlun, tillhör Stora Kopparbergs Bergslag, har ur det derstädes erhållna silfret den deruti befintliga guldhalt blifvit utdragen, hvarigenom en guld-tillverkning är åstadkommen af 1 lödig mark 5 lod.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Grufve-brytningen, som år 1854 utan annat hinder fortgått, än att, i följd af under sommaren inträffad vattenbrist, uppfordringen af vatten och berg icke alltid kunnat hållas i jemn gång, har blifvit verkställd uti 39 särskilda arbetsrum, nemligen: 27 uti Storgrufvan, 2 uti Torgschakts-grufvan, 9 uti Carlshakts-grufvan samt 1 uti Grefve Bjelkes stoll. Af dessa arbetsrum hafva 24 blifvit brutna på malm, 6 för att uppsöka nya tillgångar i okänd klyft, 4 för att förbereda utbrytning af kända malmfält samt 5 dels för att vinna communicationer för utfordring, vädervexling eller vatten-aflopp, dels ock för att, efter gifna arbetsplaner, öppna nordvestra malm-fältet åt djupet. Grefve Bjelkes stoll, som efter 1784 års arbets-plan drifves för Nygrufve- och Nybergs-fältens återupptagande, har fortgått 8½ famnar och således upphunnit en längd af 4931½ famnar från dess början vid aflopps-kanalen.

Brytningen under år 1854 har uppgått till 85,813 tunnor fyndigt och 4,291½ tunnor ofyndigt, eller tillsammans 90,104½ tunnor berg, å 6⅔ kubik-fot på tunnan; Och hafva derunder blifvit drifne Orter till en sammanräknad längd af 548,95 fot och sänkningar till ett djup af 58,5 fot.

Utur det brutna berget hafva blifvit utsofrade 33,059 tunnor vask-malm, utgörande å 5,2 centner per tunna 471,906 centner samt 18,844 centner stuff-malm; Och har den förstnämde malms medel-halt varit 0,53 lod silfver, samt stuff-malmens från 2,69 till 5,73 lod silfver på centnern.

Till bly-smältning hafva från de förberedande processerne blifvit uppförde 16,174 centner stuff-malm, sliger och rostade silfverhaltiga skärstenar, hvaraf efter drifning och finering erhållits 3,079 lödige marker 10 lod bergfint silfver.

Denna vid Sala år 1854 åstadkomna silfver-tillverkning understiger med 855 lödige marker den, som ägde rum år 1853, med 469 lödige marker productionen i medeltal under de 5 åren 1848—1852, samt med 451 lödige marker medel-tillverkningen under qvinqvennum 1843—1847; Och härleder sig denna minskade

silfver-production derifrån, att, såsom här förut är omnämndt, den under året inträffade vattenbristen hindrat verkens jemna gång, så att under de tvänne sista månaderna vask-verken alldeles afstodnat.

Sala Bergslags, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 31 October 1829, inrättade så kallade Rän-te-ersättnings-fond, som vid 1853 års slut utgjorde 59,103 R:dr 46 sk. 9 rst., har, genom den i förhållande till silfver-tillverkningen förordnade afsättning jemte på kapitalet beräknade räntor, blifvit under året ökad med 4,643 R:dr 18 sk. 7 rst., så att den vid 1854 års utgång uppgått till ett belopp af 63,747 R:dr 17 sk. 4 rst., allt Banco.

Konung Gustaf III:s Silfver-verk vid Stora Kopparberget. Det från vissa arbets-rum uti Stora Kopparbergs grufvor erhållna blyglanshaltiga berg, utgörande 1,620 tunnor, har till detta Silfver-verk blifvit lemnadt samt derstädes tillgodogjordt; Och har deraf en silfver-tillverkning, hvarföre icke någon afgift till Eders Kongl. Maj:t och Kronan utgöres, blifvit åstadkommen till ett belopp af 644 lödige marker 15 lod 7 grän.

Löfås Silfver-verk i Skedvi Socken och Kopparbergs Län. Vissa arbets-rum uti de till detta verk hörande grufvor hafva väl år 1854 varit brutne och 328 tunnor fyndigt berg blifvit utur dem upptagne; men någon smältning af den erhållna malmen har under året icke ägt rum.

Helleforss Silfver-verk i Helleforss Socken och Örebro Län. Likasom år 1853 har icke något annat arbete uti grufvorne härstädes ägt rum, än att nedsänkningen af ett så kalladt Lichtlock vid Silfvergrufve-stollen ytterligare fortgått.

Guldsmedshytte, eller det äfven så kallade *Elzviks Silfver-verk* i Lindes Socken och Örebro Län. Utur de till detta verk hörande grufvor hafva år 1854 blifvit uppbrutne 7,422 *Sk* Blyglans; Och hafva deraf 7,353 *Sk* blifvit nedsmälta och lemnat 1,471 *Sk* så kalladt verk-bly, hvaraf, efter ytterligare behandling, en silfver-tillverkning blifvit åstadkommen till ett belopp af 1,435 lödige marker 7 lod.

Jerle Silfver-proshytta i Nora Socken och Örebro Län. Malmer från Johannisbergs med flere grufvor inom Lindes socken hafva härstädes blifvit tillgodogjorde; Och har silfver-tillverkningen uppgått till 80 lödige marker 4 grän.

Wermaskogs Silfver-verk i Wermaskogs Socken och Wermlands Län. Från detta Verk har icke någon uppgift om verkställd brytning, eller åstadkommen silfver-tillverkning, blifvit aflemnad.

Pehrsbo Silfver-proshytta i Grangärdes Socken och Kopparbergs Län. Af inom orten upptagne Bly-glanser har en Silfver-tillverkning af 52 lödige marker 13 lod 9 grän blifvit åstadkommen.

Utom vid de egentliga Silfver-verken har brytning af silfverhaltiga malmer äfven år 1854 blifvit anställd på åtskillige ställen, särdeles inom Kopparbergs Län,

der vid Öster-Silfberget 498 tunnor samt vid de så kallade Stoll- och Svartbergen inom Norrberkes Socken 4,200 Skz malm upptagits, utan att likväl någon smältning deraf under året ägt rum.

Om nu hela Silfver-tillverkningen under år 1854 sammanräknas, finnes den hafva uppgått till . . . . . lödige märker	5,262.	14.	2.
Silfver-tillverkningen utgjorde år 1853	»	5,878.	15. 16.
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	»	6,296.	2. 1.
» » » 1843—1847	»	5,221.	14. 11.
» » » 1838—1842	»	4,121.	9. 16.

Kronans Tionde-afgift tillika med myntare-lön och Slag-skatt har för året utgjort 2,931 R:dr 6 sk. 5 rst. i silfver af Sala-tillverkningen, hvaremot öfrige Verken, der år 1854 silfver blifvit tillverkad, ännu äro från Tionde-afgift befriade.

Vid Silfver- och Bly-tillverkningen hafva år 1854 661 personer varit sysselsatte, af hvilka 546 arbetat vid sjelfva grufve-brytningen och 145 varit vid Smältverken anställda.

c) *Koppar-tillverkningen.*

Stora Kopparberget. I anseende till ringa nederbörd under nära 2 år, har väl härstädes, under någon tid af år 1854, driftvattnet för Konst- och uppfordringsverken varit mindre tillräckligt, dock har detta förhållande icke åstadkommit någon minskad berguppfordring, utan har densamma tvärtom varit större, än under året nästförut.

Grufve-arbetet har på vanligt sätt blifvit anställt, dels uti så kallade egentliga malm-rum, dels ock för att uppsöka nya malm-tillgångar; Och hafva de bearbetade malm-rummen utgjort ett antal af 63, under det att försöknings-arbetena varit 13. Af de 63 arbets-rummen hafva 54 blifvit drifna i fast klyft samt 9 uti ras.

Räkenskaperne öfver grufve-brytningen utvisa, att 222,555 tunnor malmhaltigt berg år 1854 blifvit lösbrutne och uppfordrade. Kostnaden så väl derföre, som för malmens skrädning har uppgått till 98,336 R:dr 25 sk. 4 rst., hvaraf största delen eller 84,745 R:dr 44 sk. 4 rst. utgått såsom arbets-löner samt återstoden 16,590 R:dr 29 sk. för materialier; Och har i följd deraf kostnaden för hvarje tunna malmhaltigt berg i medeltal uppgått till 24 sk. 3 rst., allt Banco.

Det uppfordrade malmhaltiga berget 222,555 tunnor har, efter skrädning, lemnat 444,527 tunnor malm; Och som denna malm, hvilken dels på malm-auctionerne blifvit försäld, dels ock på Fjerdepart-egarne till visst pris utdelad, enligt hvad här nedan närmare redogöres, dervid funnits uppgå till ett värde af 283,544 R:dr 45 sk., så utgör detta, efter medelberäkning, 4 R:dr 46 sk. 2 rst. för hvarje tunna kopparmalm, under det att den i sjelfva verket endast kostat 32 sk. 7 rst. allt B:co.

Vid ofvanberörde malm-auctioner hafva, sedan, enligt stadgad ordning, malmen hvarje gång blifvit fördelad uti så kallade lottningar af 13 hopar uti hvardera och 2 tunnor per hop, 5 hopar af hvarje lottning blifvit försälda till förmån för de vid Stora Kopparberget, i och för grufve-brytningens bedrivande, inrättade Cassor, hvaremot de öfriga 8 hoparne blifvit utdelade på Fjerdeparts-egarne, efter det pris, hvartill första hopen vid försäljningen uppgått; Och har, efter att sålunda tillgått, det här ofvan upptagne malm-värde 283,544 R:dr 45 sk. uppkommit, på sätt som följer:

	R:dr	sk.
1:sta hopen, Ordinarie grufvehjelps-malm, såld för	21,300:	—
2:dra hopen, Centonal-malm » »	21,924:	17.
3:dje och 4:de hoparne, Afrads-malm » »	46,150:	23.
13:de hopen, Extra grufvehjelps-malm » »	23,502:	41.
Extra Afrads-casse-malm, till så ringa belopp hvarje lottnings-dag, att den ej kunnat i lottningar utläggas, såld för	267:	12.
Fjerdeparts-egarnes malm, utgörande 8 hopar af hvarje lottning, värderade efter första hopens eller ordinarie grufvehjelps-malmens pris till	170,400:	—

Summa malm-värde som ofvan R:dr 283,544: 45.

Då från värdet af Fjerdeparts-egarnes malm 170,400 R:dr först måste afräknas ej mindre de af brukande Bergsmännen, för egne och öfrige Fjerdeparts-egares räkning, under året insatte grufve-bryttnings-medel, utgörande 89,467 R:dr 19 sk. 8 rst., än ock vissa communal-afgifter samt bevillning 5 procent af utdelningen, så har derefter, och sedan vissa andra tillgångar till ett belopp af 8,463 R:dr 19 sk. 2 rst. blifvit beräknade och tillagde, 1854 års Fjerdeparts-reveny, enligt Grufve-Rättens beslut, blifvit utsatt till . . . . . B:co R:dr 70: — —

Fjerdeparts-revenyen utgjorde år	1853	»	»	63:	32. —
» i medeltal de 5 åren 1848—1852	»	»	»	44:	28. —
» » » 1843—1847	»	»	»	23:	22. 5.
» » » 1838—1842	»	»	»	9:	36. 10.

Koppar-tillverkningen af malm från de skattlagde grufvorne, tillhörande Stora Kopparbergs Bergslag, har under Bruks-året 1854 uppgått till ett belopp af 4,713 Sk 11 ~~sk~~, som på Fahlu Krono-våg invägde, fördelas sålunda:

	Sk	L	ö
Kronans Tionde-koppar	474.	—	17.
Konst-Stats-koppar	196.	6.	7.
Armbösse- och Provisions-koppar	14.	8.	10.
Proste-koppar	15.	—	—
Ströms-afrads-koppar	6.	12.	3.
Bergsmännens behållna koppar	4,009.	12.	14.
Summa koppar, som ofvan	4,713.	—	11.

Utom denna koppar-tillverkning af malm från de skattlagde grufvorne, hafva 166 *Sk* 8 *L* 12 *ö* så kallad fri-koppar, eller sådan för hvilken icke någon tionde-afgift erlägges, genom slagg-bruk blifvit åstadkomne, äfvensom ock af malm från Nicolai vid Stora Kopparberget belägna, men Bergslaget ej tillhöriga, grufva, en koppar-tillverkning ägt rum af 39 *Sk* 18 *L* 17 *ö*.

Hela den vid Stora Kopparberget år 1854 åstadkomne, så väl skattlagde, som från afgift befriade, koppar-tillverkningen finnes sålunda hafva uppgått till . . . . . *Sk* 4,919. 8. —

Den utgjorde år . . . . . 1853 » 4,602. 3. 11.

» i medeltal de 5 åren 1848—1852 » 4,984. 8. 2.

» » » 1843—1847 » 3,701. 8. —

» » » 1838—1842 » 3,184. 16. 19.

Om nu tillverkningen vid de öfrige i Riket befintlige Koppar-verken sammanräknas med productionen vid Stora Kopparberget, blifver förhållandet sådant som efterföljande Tabell utvisar:

	Uppgifven Koppar-tillverkning år 1854.			Taxeringen bestämd till	Kongl. Maj:ts och Kronans Afrads-koppar.		
	Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	$\mathcal{E}$		Sk $\mathcal{E}$	L $\mathcal{E}$	$\mathcal{E}$
Vid Stora Kopparberget af skattlagde grufvornes malm	4,743	—	11	Hvarje 10:de Sk $\mathcal{E}$, efter afdrag af Pastors-andelen.	474	—	17
» dito af malm från Nicolai grufva	39	18	17		Hvarje 30:de Sk $\mathcal{E}$.	4	6
» dito genom slagg-bruk	166	8	12	Tillverkningen skattfri.	—	—	—
» Ljusnarsbergs Kopparverk uti Örebro Län	508	7	2	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Flögforss dito uti dito Län	286	3	2	Hvarje 30:de Sk $\mathcal{E}$.	9	10	16
» Jerle profhytta uti dito Län	29	10	—	Ej taxerad.	—	—	—
» Åtvidabergs Koppar-verk uti Östergöthlands Län	5,032	9	15	Hvarje 30:de Sk $\mathcal{E}$.	467	14	19
» Tunabergs dito i Södermanlands Län	24	17	4	dito dito.	—	16	13
» Riddarhytte dito uti Westmanlands Län	423	—	8	dito dito.	44	2	—
» Garpenbergs dito uti Kopparbergs Län	53	17	15	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Säghytte dito uti dito Län	244	15	10	Hvarje 30:de Sk $\mathcal{E}$.	7	3	4
» Korssnäs dito uti dito Län	438	17	2	dito dito.	4	12	12
» Löfås dito uti dito Län	404	11	15	dito dito.	3	9	15
» Waldemarsviks dito uti Calmar Län	170	—	—	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Gustafs och Carlbergs dito uti Jemtland	322	19	16	Hvarje 30:de Sk $\mathcal{E}$.	40	15	7
Summa Koppar-tillverkning Sk $\mathcal{E}$	42,228	17	9	Kronans Afrad	690	12	15

Hela Koppar-tillverkningen utgjorde år 1853 Sk $\mathcal{E}$ 44,584. 15. 13.

I medeltal de 5 åren 1848—1852. » 40,213. 1. 18.

» » 1843—1847 » 8,133. 3. —

» » 1838—1842 » 6,136. — —

d) *Nickel-tillverkningen.*

Klefva Koppar- och Nickel-grufva uti Alsheda Socken och Jönköpings Län har år 1854 icke blifvit brutna, utan endast länsad från vatten och berg, för att malmen sedermera med mera lätthet måtte kunna åtkommas. Emellertid har af inventarii-malmer smältning derstädes ägt rum, hvarvid erhållits 2,250 Sk~~z~~ sulu Skärsten för vidare behandling. Af den under föregående åren åstadkomne Rå-nickeln hafva 30 Sk~~z~~ Nickel-koppar blifvit garade vid Lessebo.

De tvänne på sednare åren äfven på Nickel-malm brutne skärpningar, under namn af Slättberg och Kuso, den förra uti Leksands och den sednare i Stora Tuna Socken hafva ock 1854 varit bearbetade; Och har vid Sägmyre Nickel-verk i Bjursås Socken blifvit åstadkomne 30 Sk~~z~~ 11 L~~z~~ 15 ~~z~~ Nickel-koppar samt 25 Sk~~z~~ Speiss, en säljbar vara, som utgör en förening af Nickel och Koppar med svafvel.

e) *Messings-tillverkningen.*

Som verkstäderna vid Gusums Messingsbruk i Östergötland genom vådeld blifvit förstörde, har någon tillverkning af Messing derstädes icke ägt rum, hvaremot vid Skultuna Bruk i Vestmanland blifvit åstadkommen . . Messing Sk~~z~~ 633. 2. —

Vid Koppar-, Nickel- och Messings-tillverkningen hafva år 1854 tillsammans 2,182 arbetare varit sysselsatte, deraf 1,375 vid sjelfva grufve-brytningen samt 807 vid förädlings- och smält-verken.

7de Artikeln.

Diverse Verk och Inrättningar.

Koppar-Hamrar.

	Uppgifvet Koppar-smide år 1854.		
	Sk $\mathcal{R}$	L $\mathcal{R}$	Ö
Vid Avesta Bruk i Kopparbergs Län	1,244	5	11
» Tunabergs Kopparverk i Södermanlands Län	35	9	4
» Forssjö Bruk i dito Län	7	6	3
» Åtvidabergs Kopparverk i Östergötlands Län	207	4	16
» Mårdsätter i Örebro Län	9	11	—
» Kjellefall i Skaraborgs Län	156	19	7
» Sättersforss i dito Län	19	16	—
» Cathrineforss i dito Län	67	—	—
» Lessebo Bruk i Kronobergs Län	239	13	15
» Jernhylta eller Koppar-möllan i Christianstads Län	76	—	—
» Graneforss i Blekinge Län	250	—	—
» Kallinge i dito Län	327	13	15
Summa Koppar-Smide	2,640	19	11

Bly-smältnings-Verk.

Bly-tillverkningen har år 1854 blifvit uppgifven, som följer:

	Sk $\mathcal{R}$	L $\mathcal{R}$	Ö
Vid Gustaf III:s Silfververk i Fahlun	61.	3.	16.
» Sala Silfververk	239.	10.	19.
» Guldsmidshytte- eller Elzviks dito i Örebro Län	1,095.	5.	—
» Jerle profhytta i dito Län	29.	18.	—
» Boda i Kopparbergs Län	15.	8.	4.
» Pehrsbo i dito Län	36.	9.	8.
Summa Bly-tillverkning	1,477.	15.	7.

Såsom bi-product har derjemte Silfverglitt och Glete erhållits: Vid Sala Silfververk 27 Sk $\mathbb{L}$ 12 L $\mathbb{L}$, samt vid Elzviks dito 34 Sk $\mathbb{L}$ 10 L $\mathbb{L}$.

Zink-Verk.

Vid Ekensbergs Zink-verk nära Stockholm hafva, af malmer från Hammars Socken i Örebro Län samt från Godegårds Socken i Östergöthland, 86 Sk $\mathbb{L}$ 10 L $\mathbb{L}$ Zink blifvit tillverkade.

Cobolt-Verk.

Vid Vena Cobolt-verk uti Örebro Län har år 1854 icke någon tillverkning blifvit åstadkommen; men deremot har sådan ägt rum vid Tunaberg i Södermanland . . . 4,070 $\mathbb{L}$, hvaraf Kronans 30:del 135 $\frac{2}{3}$ $\mathbb{L}$.

Svafvel-Bruk.

Svafvel-tillverkningen har år 1854 utgjort:

	Sk $\mathbb{L}$	L $\mathbb{L}$	Ö		Sk $\mathbb{L}$	L $\mathbb{L}$	Ö
Vid Stora Kopparberget	4.	8.	5.	Hvaraf Kronans 30:del	—	—	19.
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	323.	15.	—	» » 10:del	32.	7.	10.
» Såghytan i Kopparbergs Län .	165.	—	—	» » 30:del	5.	10.	—
» Korssnäs i dito Län	65.	—	—	» » dito	2.	3.	7.
» Löfåsen i dito Län	44.	—	—	» » dito	1.	7.	7.
» Östra Silfberget i dito Län . .	86.	18.	—	Åtnjuter frihets-år	—	—	—
Summa Svafvel	683.	1.	5.	Kronans Afrad	44.	9.	3.

Vitriol-Verk.

Vitriol-tillverkningen har år 1854 blifvit uppgifven, som följer:

	Sk $\mathbb{L}$	L $\mathbb{L}$	Ö		Sk $\mathbb{L}$	L $\mathbb{L}$	Ö
Vid Dylta uti Örebro Län	600.	—	—	Hvaraf Kronans 10:del	60.	—	—
» Ölands Alunbruk	603.	—	—	» » 30:del	20.	10.	—
» Lovers dito på Öland	1,000.	—	—	» » dito	33.	6.	13.
Summa Vitriol	2,203.	—	—	Kronans afrad	113.	16.	13.

Alun-Bruk.

	Uppgifven tillverkning år 1854.	Taxeringen.	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Andrarums Alunverk i Christianstads Län	1,232	Som medelpriset å den år 1853 försållda 10:de Alun uppgått till endast 10 R:dr 4 sk. Banco för Tunnan, så erlægges, till följe af Kongl. Brefven den 23 Januari 1836 samt den 18 Mars 1837, allenast $\frac{1}{2}$ procent af tillverknings-beloppet.	6,16
» Ölands dito	2,500		42,50
» Lovers dito på Öland	900		4,50
» Latorps dito i Örebro Län.	3,250		46,02
» Kallås dito i Skaraborgs Län	294		4,47
» Hönsätters dito i dito	665		3,32
» Carlsforss dito i dito	700		3,50
Summa Tunnor Alun	9,544	Kronans afrad	47,47

Rödfärgs-Verk.

	Uppgifven tillverkning år 1854.	Taxeringen bestämd till	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Stora Kopparberget	2,492	Hvar 30:de Tunna	63 $\frac{1}{15}$
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	4,000	» 40:de dito	400
» Ridkärrs Rödfärgsverk i dito Län	537	» 30:de dito	47 $\frac{9}{10}$
» Risbacka dito i dito Län	270	dito dito	9
» Östra Silfberget i Kopparbergs Län	692	» 50:de dito	13 $\frac{4}{5}$
» Ingarfs Rödfärgsverk i Fahlun	775	» 30:de dito	25 $\frac{5}{8}$
» Gamla Herregårdens dito i dito.	2,652	dito dito	88 $\frac{2}{5}$
» Peterburgs dito i Gestrikland	464	dito dito	5 $\frac{7}{15}$
» Ölands Alunbruk	540	dito dito	18
» Klefva Rödfärgsverk i Kronobergs Län	135	» 20:de dito	6 $\frac{3}{4}$
Summa Tunnor Rödfärg	12,257	Kronans afrad	647 $\frac{2}{5}$

Blyertz-Verk.

Vid de inom Norbergs Socken och Bergslag i Westmanland befintlige Blyertz-
verk har tillverkningen år 1854 uppgått till ett belopp af 88 *Skz* 1 *Lz*.

Porfyr- och Marmor-Bruk.

Vid Elfvedahls Porfyrverk i Kopparbergs Län hafva år 1854 Porfyr-arbeten blifvit
förfärdigade till ett värde af . . . . . R:dr 4,750: — —

» Kålmårdens Marmor-bruk i Östergöthland hafva åtskilliga
Marmor-arbeten blifvit verkställda, hvilkas sammanlaggda
värde utgjort . . . . . » 6,832: 34. 8.

Summa R:dr B:co 8,582: 34. 8.

Brunstens-brott.

Enligt meddelad uppgift hafva, uti de på Bölets hemmans mark uti Udenäs Soc-
ken och Skaraborgs Län befintlige brott, 250 *Skz* Brunsten år 1854 blifvit upp-
brutne.

Vid Alun-, Svafvel- och Rödfärgs-Verken, med de flere uti denna Artikel upp-
räknade Verk hafva 764 arbetare år 1854 varit anställda.

Stenkols-Verk.

Vid Höganäs Stenkols-verk, beläget i Wäsby Socken, Luggude härad och Mal-
möhus Län, har år 1854 ort-indrifningen i Prins Carls Schakt blifvit fortsatt till
Juli månad, då, i anseende till ökad afsättning af Stenkol, arbetsstyrkan flyttades till
Schaktet Brorsbacke, hvarest återstående pelare utbrötos under 4 månaders tid. Ar-
betet återbörjades derefter i Prins Carls schakt, der norra orten indrefs 30 famnar,
dock utan att kol-flötsen, som ligger under denna ort, anträffades; Och har för öf-
rigt arbetet äfven blifvit fortsatt i Ruths Schakt genom utbrytning af pelare. För
grufvans befriande från vatten hafva pump-machinerna varit i gång 308 dygn vid
nya schaktet och 120 dygn vid det gamla.

Stenkols-uppfordringen har år 1854 uppgått till följande belopp:

Af N:o 1	Tunnor 66,020.	Värde R:dr B:co	55,006: 32.
» N:o 2	» 92,740.	» »	46,370: —
» N:o 3	» 62,874.	» »	20,953: 32.

Summa uppfordrade Tunnor Stenkol 221,634.

I värde 122,330: 16.

Vid Stenkols-verket hafva blifvit försålde:

Af N:o 1	Tunnor 46,675.	Värde R:dr B:co 38,895: 40.
» N:o 2	» 12,499.	» » 6,249: 24.
» N:o 3	» 17,220.	» » 5,740: —
Summa försålde Tunnor Stenkol 76,394.		I värde 50,885: 16.

Vid Stenkols-verket hafva blifvit consumerade:

Af N:o 1	Tunnor 10,289.	Värde R:dr B:co 8,574: 8.
» N:o 2	» 73,039.	» » 36,549: 24.
» N:o 3	» 35,355.	» » 11,785: —
Summa consumerade Tunnor Stenkol 118,683.		I värde 56,878: 32.

Vid Stenkols-verket hafva år 1854 arbetare till ett antal af 308 varit selsatte.

Exporten af sådane särskilta Bergverks-effecter, hvilka icke under Articlarne 3, 4 och 5 här förut blifvit upptagne, har, på sätt efterföljande, enligt Tullverkets räkenskaper upprättade, Tabell utvisar, år 1854 förhållit sig sålunda:

Tabell, utvisande 1854 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.

	Koppar, helfärdigt arbeten.	Koppar, smidd eller valad.	Koppar-skrot.	Koppar, garvad.	Koppar-Nickel.	Zink, oarbdat.	Messing, oarbdat.	Messing-skrot.	Messing, oarbdat.	Koppar- och Mes- sings-tråd.	Jern- och Stål-tråd.	Bly, oarbdat.	Jern-skrot.	Koppar-malm.	Cobolt-malm.	Vitriol.	Alun.	Svafvel.	Rödferg.	Brunken.	Blyertz.
	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	Sk	L	L	L	T-r	Sk	L	
Till Norrige	2½	5½	¾	—	—	—	20	½	—	100	—	—	—	—	1	5,260½	—	1	3½	287	
» Finland	—	—	—	—	—	80	10	—	—	350	1,050	3½	6½	—	153	1,511½	107½	60½	3	249½	
» Preussen	—	—	—	1,938	—	—	—	—	—	—	—	—	80½	—	80	6,800	—	172	—	—	
» Danmark	—	4½	½	145	—	—	—	—	—	8,116	—	—	6½	—	—	27,943	—	45	—	—	
» Mecklenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	322	—	101	—	—	
» Lybeck	—	—	¼	8,301	33,554	—	—	—	—	—	—	—	—	1,664	410	204	16,010	11	—	—	
» Hamburg	130	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	2,800	—	850	—	—	—	
» Bremen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	
» Nederländerne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14,451	—	100	—	
» Belgien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,825	—	—	—	—	
» Stora Britannien	9½	—	18½	—	300	—	13½	66½	—	—	—	—	1,558½	—	32,150	—	—	—	—	280	
» Frankrike	—	—	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Portugal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa Export	142½	10	19½	10,410	33,854	80	60	14½	66½	2,350	9,266	3½	1,660½	1,664	35,440	358	76,972½	107½	490½	286½	536½

Under loppet af år 1854 hafva följande nya Verkstäder blifvit tillätne, nemligen:

1:o. *Nya Stångjerns Smält-härdar.*

- Vid *Stjernforsss Bruk* i Nya Kopparbergs Socken och Bergslag af Örebro Län, en Smälthärd.
» *Brattforsss Bruk* i Fernebo Socken, Filipstads Bergslag och Wermlands Län, en Smälthärd.

2:o. *Masugn.*

Vid *Dalkarlslytte Bruk* i Lindes Socken och Bergslag af Örebro Län, en Masugn med 9 frihets-år, att räkna från 1855 års början.

3:o. *Jern-Manufactur-Verk.*

- Vid *Spjutbäcks Bruk* i Warnums Socken, Ölme härad och Wermlands Län, två Spikhamrar.
» *Grytgjols Bruk* i Hellestads Socken och Tingslag af Östergöthlands Län, en Vattenslägga.
» *Eds Bruk* i Eds Socken, Norra Tjusts härad och Calmar Län, en Knipp- och fyra Spikhamrar.
» *Kallinge Tegelbruk* inom Söderhamns stads område, en Manufactur-smedja med tre Spikhamrar för en Stock.
» *Lagerforsss Bruk* i Belleforsss Socken, Vadsbo härad och Skaraborgs Län, ett Manufactur-verk, bestående af en Knipp- och tre Spikhamrar.
» *Bruzaholms Bruk* i Hults Socken, Södra Vedbo härad och Jönköpings Län, en Stål-ugn.
» *Qvarnån* i Forss Socken, Ragunda Tingslag och Jemtlands Län, en Manufactur-smedja med två härdar.
» *Holån* på Föne bys ägor, i Färila Socken och Gefleborgs Län, en Vattenslägga.
» *Långvinds Bruk* i Enångers Socken och Gefleborgs Län, en Stjelp-ugn.
På *Stora Björstorps* hemmans egor i Askersunds Socken, Sundbo härad och Örebro Län, en Jern-manufactur-smedja med två Spikhamrar.

Slutligen får Collegium i underdånighet tillkännagifva, att utom de Smides-nedläggningar, hvilka, på sätt 4:de Artikeln här förut närmare innehåller, blifvit, med anledning af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 8 Maj 1852, på viss bestämd tid beviljade, hafva, enligt derom gjorda ansökningar och meddelade Resolutioner, följande nedläggningar för alltid af Verkstäder och smiden år 1854 ägt rum, nemligen:

a) *Stångjerns-Smide och Härdar.*

- Vid *Oppboga Bruk*, i Fellingsbro Socken och Härad af Örebro Län, två härdar med smide 845 *Sk℔* 16 *L℔*, deraf 82 *Sk℔* 10 *L℔* utgör frälse-rätt.
- » *Dalkarlshytte Bruk*, i Lindes Socken och Härad af Örebro Län, två härdar med oinskränkt smides-rätt.
  - » *Norshammars Bruk*, i Svärtuna Socken Röno Härad och Södermanlands Län, två härdar äfven med oinskränkt tillverknings-rätt.
  - » *Gäsjö Bruk*, i Norbergs Socken och Bergslag af Westmanlands Län, två härdar med smidesrätt 1,200 *Sk℔*.
  - » *Åvike Bruk*, i Hässjö Socken, Medelpads Fögderi och Wester-Norrlands Län, en härd med 450 *Sk℔* smide.
  - » *Bergs nedra* och *Tjernäs öfra* Bergsmanshamrar, i Thorsåkers Socken och Getteborgs Län, två härdar och smidesrätt 69 *Sk℔* 6 *L℔* 10 *℔*.

b) *Manufactur-Verkstäder.*

- Vid *Dalkarlshytte Bruk*, i Lindes Socken och Härad af Örebro Län, de derstädes privilegierade Manufactur-Verkstäder.
- » *Spjutbäcks Bruk*, i Varnums Socken Ölme Härad och Wermlands Län, en Knipp-hammare och två Spikhamrar.

Bergs-Collegium framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
undersåter och tjänare,

FR. ÅKERMAN.

F. A. BERNDES.

ADOLF HALLGREN.

L. Åkerberg.

Stockholm den 27 November 1855.